توێژینەوەیەکی ئاماری لەپارێزگای هەولێر دەربارەی هۆشیاری تەندروستی خۆراك

ئامادەکردنی قوتابیان: أنس سيروان ياسين ، أحمد عزيز أحمد، أحمد سرهند طاهر
کۆلێژی کارگێری وئابووری/ بەشی ئامار وزانیاری/ قۆناغی چوارەم
بەسەرپەرشتی: م.زينب عبدالله محمد

پوختە

دەست ڕاگەیشتن به بڕێکی پێویست له خۆراکی سەلامەت و بەسود کلیلی بەردەوامبوونی ژیان و بەرەوپێشبردنی تەندروستی باشه . خۆراکی ناپارێزراو که بەکتریا ، ڤایرۆس ، مشەخۆر یان مادەی کیمیای زیانبەخشی تێدایه دەبێته هۆی زیاتر له ٢٠٠ نەخۆشی ، له سکچونەوه تا شێرپەنجه ، هەروەها سوڕێکی خراپ له نەخۆشی و بەدخۆراکی دروست دەکات ، بەتایبەتی کاریگەری لەسەر کۆرپه و منداڵانی بچوک و بەساڵاچووان و نەخۆشەکان دەبێت . هاوکاری باش له نێوان حوکمەتەکان، بەرهەمهێنەران و بەکارهێنەران پێویسته بۆ یارمەتیدانی دڵنیابون له سەلامەتی خۆراک و بەهێزترکردنی سیستەمی خۆراک . زیادبوونی هۆکاره ژینگەی و خووییەکان که خەڵک بەرەو خواردنی ناتەندروست لایەنگری دەکەن ، بووەته هۆی داوای ستراتیژی دەستێوەردان لەسەر بنەمای سەرەکی که ڕه نگه ئاماژه به ئامانجه تەندروستییه شاراوەکان بکات له کاتی بڕیاردان و ڕێگری له کەمتەرخەمی ساتەکان بکات له خۆکۆنترۆڵکردندا . یەکێک لەو دەستتێوەردانانه که سەرنجی یاسای وەرگرتووه پێشنیارکردنی داواکردنی پەیامی هۆشداری تەندروستی لەسەر هەندێک بەرهەمی خۆراکییه.

ناوەڕۆك و بەشەکان

2-1شیکردنەوەی هۆکاریFactor Analysis :

شیکردنەوەی هۆکاری یەکێکە لە شێوازەکانی ئامار، ئامانجی توێژینەوەی دیاردە ئاڵۆزەکانە لە پێناو دەرهێنانی گرینگترین هۆکارەکان (Extraction of Factor)کە کاریگەریان هەیە لەسەری لە ماوەیی شیکردنەوەی پەیوەندی لە نێوان گۆڕاوەکانی دیاردە لێکۆڵێنراوەکە .

دەتوانین پێناسەی شیکردنەوەی هۆکاری بکەین بەوەی کە یەکێکە لە لقەکانی شیکردنەوەی فرە گۆڕاو (Analysis Multivariate) کە ڕاوەستاوە لەسەر کۆمەڵە گریمانەیەك کە بەکارهاتووە بۆ ڕیزکراوەی پەیوەندی (Correlation Matrix) و ڕیزکراوەی گۆڕان (Covariance Matrix) بۆ دەست نیشانکردنی هۆکارەکانی گریمان (Hypothetical Factor) بە پشت بەستن بە سروشتی پەیوەندییە ناوخۆیەکان (Internal Relationships) کە لە نێوان کۆمەڵێك لە گۆڕاوەکان لە دیاردەیەکی دیاریکراو هەروەها ئەم گۆڕاوانە دەکرێت بە ژمارەیەکی کەم لە گۆڕاوە سەرەکیەکان شیکردنەوەی هۆکاری بە توانابییە لەسەر کەم کردنەوەی گۆڕاوە.

3- 1پێشەکی:

لەم بەشەدا لایەنی پڕاکتیکی خستراوەتە ڕوو بەبەکارهێنانی ئامرازی ئاماری شیکردنەوەی هۆکاری (Factor Analysis) وە بەجێبەجێکردنی ڕێگای (Principle components) بۆ پوخت کردنی بابەتی (هۆشیاری تەندروستی خۆراك) وە ئەو زانیاریانەی کە لەڕێگەی شێوازی ڕاپرسی کۆکراوەتەوە لەم بەشەدا خستراوەتە ڕوو.

ئەو زانیاریانەی کۆکراوەتەوە لەڕێگەی شێوازی ڕاپرسی، شیکردنەوەی ئاماری بۆ ئەنجام دەدرێت لەڕێگەی پێوەرە ئامارییەکان (المقاييس الاحصائيه) وتاقیکردنەوەی ئاماری (الاختبارات الاحصائيه) ، ئەم شیکردنەوانە لەڕێگەی بەرنامەی SPSS ئەنجام دەدرێت.

3- 2چۆنیەتی کۆکردنەوەی داتا:

ڕووپێوی ئاماری بۆ دەستکەوتنی زانیاری مەیدانی دەربارەی ڕاو بۆچوونی هاولاتیان سەبارەت بە (هۆشیاری تەندروستی خۆراك)، ئەمەش لە ڕێگەی دابەشکردنی (١٩١) فۆڕمی ڕاپرسی بەشێوازێکی زانستیانە بەسەر هاولاتیان وە گەڕانەوەی هەر (١٩١) فۆڕمی تەواو بۆ توێژینەوەکەمان، واتە لەم توێژینەوەیەدا پشت بەستراوە بەشێوازی ڕا وەرگرتن بەشێوەی فۆڕمی ڕاپرسی (استيمارە الاستبيان) کەبەشێوەیەکی گشتی لە (خێزان، کۆلێژەکان، بازاری شار، شوێنە گشتیەکان، چەندین شوێنی تری جیاواز) وەرگیراوە.

پرسیارەکانی فۆڕمی ڕاپرسی دابەش دەبێتە سەر دووبەش، پرسیارە گشتییەکان کەپەیوەستە بەخودی وەلاَمدەر لە(١٠) پرسیار پێکهاتوە ،وە پرسیارە تایبەتییەکان کەپەیوەستە بە هۆشیاری تەندروستی خۆراك لەشاری هەولێر لە (٢٣) پرسیار پێکهاتووە.

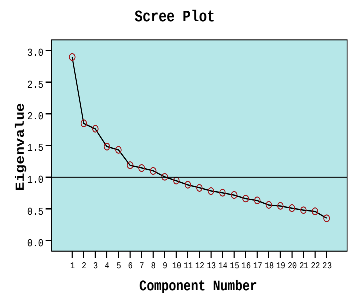

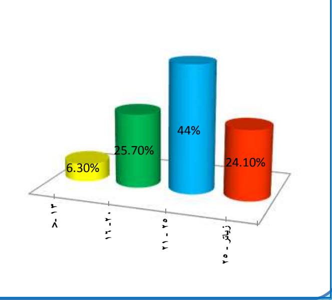

سوودەکانی پرۆژەکە بۆ زانکۆ/سێکتەرەکانی

ئامانج لەم پرۆژەیە ئەوە بوو تاکو بزانین ئایا هاوڵاتیان تا چ ڕادەیەک هۆشیارن له بەکارهێنانی خۆراکی تەندروست . و هۆشیاری له ناو خەڵکدا بڵاو بکەینەوه به پێدانی زانیاری زیاتر له ڕووی ئەو نەخۆشیانەی کەوا توشیان دەبێت به هۆکاری شێوازی ناتەندروستی خۆراکیان وه بۆ زانینی ئەوەی هاوڵاتیان تا چەند گرنگی به لایەنه باش و خراپەکانی خۆراک دەدەن وه تاچەند هاوڵاتیان گرنگی به کێش و تەمەنیان دەدەن له لایەنی خۆراکەوه ، وه ڕێکارەکانی خۆپاراستن له نێوانیان بڵاو بکرێتەوه وه بتوانرێت وایان لێبکرێت پابەند بن به ڕێکارەکانی خۆپاراستن بۆ دوور بوون له کێشه تەندروستیەکان وه ژیانێکی تەندروستانه ببەنه سەر .

پلانی جێبەجێ کردنی پرۆژەکە بەهەنگاو

لەم توێژینەوەیەدا شیکردنەوەی هۆکاری بەکاردەهێنین بۆ زانینی گرینگترین ئەو هۆکارانەی کاردەکەنە سەر(هۆشیاری تەندروسی خۆراك) لە شاری هەولێر بۆ بەدەست هێنانی داتا پشتمان بەست بە ڕێگای دروستکردنی فۆرم و بڵاوکردنەوەی لە ناو کۆمەڵگە.

سەرچاوەکان

A) سەرچاوە کوردییەکان:
بۆتانی ،دلشاد شاكر اسماعيل (2015): "**ئامارزانی** **Statistics**" ، چاپخانەی ڕۆکسانا – هەولێر ، چاپی یەکەم.

B) سەرچاوە عەرەبییەکان:
أثناسيوس ، زكريا زكي ، والباني ، عبدالجبار توفيق ،(1977)، **"المدخل الى التحليل العاملي"**، مطبة مؤسسة الثقافة العمالية. بغداد، العراق.
الراوي، خاشع محمود ،(1987)، **"المدخل الى تحليل الانحدار"**، مديرية دار الكتب للطباعة و النشر-جامعة الموصل-الطبعة الاولى.
المشهداني، محمود حسن وأمير حنا هرمز، (1989)، **"مبادئ الاحصاء"** ، مطبعة جامعة موصل، جامعة بغداد.

C) سەرچاوە ئینگلیزییەکان:
Brawn, J.D. (2009) , **"Principal components Analysis and exploratory factor Analyze"**.
Chatfield, C. and Collins, A. J., (1980), **“Introduction to Multivariate Analysis”**, in association with Methuen, Chapman & Hall. New York, USA.